

Трансгенераційна травма: Діагностика феноменів сімейних сценаріїв за методом *reavisia* у структурі психологічної та психосоматичної патології

Oleg Katiukhin

приватна практика

В роботі показані дослідження ролі наслідування та механізмів впливу сімейних сценаріїв у розвитку психологічної проблематики (A. Schutzenberger, 1998, C. Steiner, 2007), психіатричних захворювань та психосоматичної патології за допомогою керованих трансових станів «наяву» методу *reavisia* (Катостровский, 2023). Завдяки методу на сучасному рівні розвитку психотерапії показані можливості об'єктивного з'ясування механізмів трансгенераційної («через покоління») передачі травматичного досвіду та формування сімейних сценаріїв у структурі різноманітної психологічної проблематики та психосоматичної патології. Метод має змогу отримати широке застосування у діагностичних та психотерапевтичних інтервенціях психосоматичної медицини.

Актуальність

Факт наслідування окремих психологічних патернів поведінки, емоційних реакцій, схильності до захворювань, зокрема тих, які відносяться до психосоматичних, досліджуються з часів роботи J. LACAN «Семейные комплексы» (1938). Але механізми такого наслідування, а насамперед – причини виникнення таких «спадкових» феноменів залишаються у полі непізнаного. Роботами A. Schutzenberger (1998), C. Steiner (2007) зокрема висвітлені так звані «сімейні сценарії» як психогенеалогічні феномени у виникненні та передачі схильності до патопсихологічних станів, захворювань, або психологічних поведінкових реакцій, які можуть бути передані через покоління наслідування («генус»). Але досі в психологічному консультуванні та психотерапії не було ефективного діагностичного інструменту для достовірного з'ясування причин та механізмів сімейних сценаріїв. Не кажучи вже про ефективний вплив на їх механізми та коректну психотерапевтичну корекцію. Таким чином, є актуальною розробка методів об'єктивної діагностики та психотерапевтичного впливу на ці сценарії.

Запропонований розроблений метод *reavisia*, в якому пацієнт у трансовому стані «наяву» отримує здатність формувати аудіо-візуальні та кінестетичні образи, зокрема – персонажів, подій, обставин та навіть мотивів у механізмах наслідування та розвитку таких сценаріїв (Катостровский, 2023). Запропонований метод дозволяє ефективно виявляти та впливати на патогенетичні чинники сімейних сценаріїв у розвитку психологічної проблематики, деяких психіатричних захворювань та психосоматичної складової неврологічної та соматичної патології.

Опис методу

Ми застосували методологію керованого трансу *reavisia* у пошуку «первинної причини» та структури сімейних сценаріїв клієнтського запиту.

«Сімейний сценарій», або «сценарна програма», або «синдром предків» - набір поведінкових патернів і психо-емоційних реакцій, що виник у результаті психотравмуючих подій, що відбулися в житті членів сім'ї, і переданих (успадкованих) шляхом трансгенераційної передачі - за концепцією А. Schutzenberger (1998); Т. Васо, К. Зана (2020).

Сімейний сценарій, як побачимо в ході викладення матеріалу, зумовлює як багато психологічних розладів, психо-емоційних реакцій, так і особливостей соціальних взаємодій, формування психосоматичних захворювань.

«Трансгенераційна передача» - спосіб вербальної та невербальної передачі сімейних сценаріїв у поколіннях членів сім'ї за концепцією G. Shwab (2010), Y. Daniely (2016). За нашими спостереженнями, передача сценарію може відбуватися як у вертикальних (від батьків дітям), так і в горизонтальних сімейних системах: брати - сестри; дядьки - племінники; свекруха - невістка тощо.

Для розуміння механізму сімейних сценаріїв слід відзначити, що на наш погляд, «сценарій» - це набір багатьох психологічних поведінкових патернів, реакцій, упереджень, обмежень, навіювань тощо, які у взаємодії формують ролевий прояв. Якій може бути у вигляді подій, що повторюються; типових дій, зокрема компульсивних; залежностей; нав'язливих думок; страхів; стереотипних емоцій зокрема тривожності тощо. Більшість з яких так чи інакше має соматичну складову - кінестетичний феномен в тілі. Саме цій кінестетичний соматичний феномен терапевт має змогу деталізувати та ідентифікувати.

Метод використовує спеціальний трансовий вплив за для досягнення зміненого стану свідомості (Катостровский, 2024 <http://doi.org/10.52982/lkj250>). У стані за методом geavisia пацієнт отримує здатність формувати аудіо-візуальні та кінестетичні образи, зокрема - персонажів, подій, обставин та навіть мотивів у механізмах наслідування та розвитку таких сценаріїв. Задача психотерапевта - розуміючи принципи побудови сімейних сценаріїв, вести напрямки руху та черговості підсвідомих образів пацієнта, вчасно корегувати взаємодію із образами, що виникають, отримувати та фіксувати відповідні дані.

Суть методу geavisia - пошук «первинних причин» сценарних програм у запиті клієнта за допомогою аналізу та інтерпретації підсвідомих аудіо-візуальних образів, що виникають у сеансі керованого трансю.

Результати

У ході більш ніж 5-річної роботи з більш ніж 600 найрізноманітніших запитів клієнтів систематизовано основні сценарні програми, притаманні основним психосоматичним станам.

Ми уточнюємо не лише етнічну приналежність, а й територіальне походження предків дослідницької вибірки, щоб надалі показати зв'язок багатьох сімейних сценаріїв з особливостями соціально-економічних обставин, історичних подій та соціальних потрясінь, що сталися з населенням на цих територіях.

Таким чином, сімейні сценарії нами розподілені за кількома критеріями.

А. Основний вплив на ту чи іншу сферу життя:

1. Відносини з протилежною статтю, так зване «особисте життя»
2. Ставлення до грошей, матеріальний достаток
3. Відношення до дітей
4. Психологічний стан та психо-емоційні особливості, стереотипні емоційні реакції
5. Фізичне здоров'я - те, що часто називається «спадкова схильність» до хвороб або фізичних та фізіологічних особливостей

6. Харчова поведінка, залежності
7. Істинна психосоматика

Б. Генеалогічна віддаленість первинної події:

1. Те, що сталося в житті найближчих родичів (батьки - бабусі)
2. Те, що відбулося в житті 3-4 поколінь тому (період новітньої історії 20-го століття)
3. Прийшовши з глибини історії роду
4. Сценарій світоустрою або соціальних обставин
5. Те, що сталося в житті клієнта, і зокрема, формує сценарії майбутніх поколінь

Важливою ланкою побудови розуміння механізмів психосоматичних проявів є з'ясування мотивів деструктивного психоемоційного впливу чинників формування сімейних сценаріїв, чому будуть присвячені майбутні публікації. Але, узагальнюючі, можна систематизувати такі мотиви, як:

1. Виключення
2. Обмеження
3. Заборони
4. Збереження
5. Захисту
6. Оберігання
7. Суму
8. Страху
9. Покарання

Згідно нашого досвіду та узагальнень, соматична складова сімейних сценаріїв вписується у деякі патофізіологічні синдроми, зокрема:

1. Дефіциту
2. Блокування
3. Надлишку
4. Стороннього тіла
5. Компенсації
6. Порожнечі
7. Додання
8. Відсутності
9. Запалення

Деякі соматичні складові при детальному вивченні чітко визначаються як мортидні. Такі феномени зазвичай вже мають клінічні прояви важких захворювань, з приводу яких пацієнт лікується у фахівців відповідного профілю.

Слід відзначити, що соматична складова сімейного сценарію не завжди призводить до формування клінічно виражених симптомів. Відповідно, соматична складова може не мати суттєвого впливу на формування терапевтичного запиту, тож часто виходить з під уваги фахівця, зокрема психолога або психотерапевта. Але у більшості випадків вона так чи інакше є, і в частині – як спляча лише «чекає». Але у сеансі reavisiya пацієнт може її ідентифікувати як звичне відчуття, наприклад, стороннього тіла або стислості. Такі сценарні програми можуть мати підкріплення відповідними подіями на протязі життя пацієнта, як тригерами провокації, і тоді клінічна симптоматика наростає поступово або швидкоплинно.

Виявлення та дослідження соматичних кінестетичних феноменів можуть мати два шляхи:

А) від психологічної складової – до соматичної;

Б) від соматичної проблеми – до психологічної складової.

Відповідно, у запитах до психотерапевта перший шлях досить рідкісний, і має соматичний прояв частіше лише як несподівану знахідку, якій зазвичай у психологічному консультуванні приділяється не надто уваги. А от другий шлях – найчастіший, і саме метод reavisia дає інструмент побудови цілісної картини психологічних сценарних причин та механізмів соматичної патології.

Тож, за допомогою методу ми можемо відстежити шлях, причину та механізм формування соматичної складової сімейного сценарію як психосоматичного захворювання.

Висновки

В цілому, варто зауважити, що існуючі на даний момент концепції сценарних програм (Шутценбергер, 2005; Schwab, 2010) і гіпотези, що виникають у спеціаліста в процесі консультування можуть з одного боку, навести на конструктивні ідеї причинно-наслідкових зв'язків сімейних сценаріїв у структурі виникнення соматичної проблематики. Але з іншого, справжня картина «первинної причини» та механізми сімейного сценарію та його впливу на формування психосоматичної симптоматики відкривається лише у сеансі за допомогою методології трансового стану. Обмежена обізнаність практичних фахівців психологів та психотерапевтів у ролі сімейних сценарних програм у розвитку психосоматичної патології, а також соматичних проявів психологічних проблем має бути розширена доступними практичними інструментами – як діагностичного, так і психотерапевтичного втручання.